

Riktlinjer för utbildningsförvaltningens EU-policyarbete

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har uppdragit utbildningsnämnden att utforma riktlinjer för EU-policyarbetet utifrån den stadsövergripande EU-policyn. Riktlinjerna ska utgå ifrån tre olika perspektiv:

- EU:s inflytande på förvaltningens verksamhetsområde
- Vägledande principer för förvaltningens EU-policyarbete
- Strategi för att få genomslag för EU-policyarbetet

Målsättningen är att dessa riktlinjer ska kunna fungera som en vägledning för förvaltningens EU-arbete utan att styra på detaljnivå, ersätta framtida remissvar eller kräva regelbunden uppdatering. I framtagandet har diskussioner förts med arbetsmarknads- och socialförvaltningen då det finns många beröringspunkter och samverkansmöjligheter mellan förvaltningarna.

Bakgrund/Ärendet

Den 23 november 2016 antog Stockholms stads kommunfullmäktige en ny EU-policy (dnr. 171-1890/2015) som anger stadens övergripande inställning till det europeiska samarbetet. Principerna i policyn ska ligga till grund för stadens nämnder, som sedan uppdragits att utforma riktlinjer för sitt EU-policyarbete utifrån verksamhetsspecifika förutsättningar.

I den stadsövergripande policyn finns tre grundprinciper för stadens EU-policyarbete:

1. Staden ska verka för att beslut inom EU fattas så nära medborgarna som möjligt, det vill säga att subsidiaritetsprincipen ska vara vägledande.
2. Staden ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart.
3. Staden ska verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd.

Staden ser positivt på EU-samarbetet, men subsidiaritetsprincipen ska vara vägledande. Principen innebär att unionen ska vidta en specifik åtgärd endast när medlemsstaterna inte själva kan nå överenskomna mål.

Fem områden lyfts fram som särskilt viktiga för att bidra till ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart EU:

- prioritera jobbskapande satsningar
- hög ambitionsnivå inom miljö- och klimatpolitiken
- beakta storstädernas potential att driva hållbar utveckling
- arbeta för välfungerande inre marknad
- främja jämställdhet, mänskliga rättigheter och motverka alla former av diskriminering

En väl avvägd EU-politik, menar staden, ska uppnås genom kvalificerade konsekvensbedömningar och samråd som belyser förslagets påverkan på EU:s storstäder. EU bör endast lagstifta när det är absolut nödvändigt. Staden ska arbeta aktivt med EU-frågor för att tillvarata stadens intressen inom relevanta områden. Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för stadens EU-arbete och allt påverkansarbete gentemot EU ska ske i nära samarbete med kommunstyrelsen.

EU:s inflytande på förvaltningens verksamhetsområde

Inom utbildningsområdet har EU begränsade möjligheter att lagstifta och använder sig därför av icke-bindande verktyg för att stimulera frivillig samordning av medlemsstaternas politik, genom att skapa förutsättningar för utbyte av idéer och genom att sprida goda exempel på europeisk nivå, enligt fördragstexten: *"Unionen ska bidra till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och genom att vid behov stödja och komplettera deras insatser, samtidigt som unionen fullt ut ska respektera medlemsstaternas ansvar för undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation(...)."* (artikel 165, Lissabonfördraget).

Det viktigaste instrumentet för att styra utvecklingen i en viss riktning är den finansiering som EU erbjuder genom program och olika fonder, framför allt strukturfonderna. Programmen och fonderna speglar de prioriteringar och utpekade fokusområden som kommissionen arbetat fram för unionen. EU 2020 är för närvarande den övergripande strategin som siktar mot en smart, hållbar och

inkluderande tillväxt i EU. En ny strategi planeras inför år 2021-2027 då EU-administrationen arbetar i sjuåriga programperioder. EU har antagit en social dimension: *Social Pillar of Social Rights*. Den sociala pelaren är tänkt att skapa en process mot bättre arbets- och livsvillkor i Europa. Det har identifierats tjugo nyckelfaktorer för att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och ett tryggt välfärdssystem. Den sociala dimensionen har beröringspunkter med stadens vision *Ett Stockholm för alla* eftersom pelaren fokuserar på lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden, rättvisa arbetsvillkor samt social trygghet och inkludering.

Även om EU inte har lagstiftande makt inom utbildningsområdet har utbildningsförvaltningen påverkats mycket av exempelvis den fria rörligheten inom unionen. En gemensam asylpolitik är en fråga som lyfts på nationell nivå och som givetvis är betydelsefull även för utbildningsverksamhet, med tanke på de utmaningar förvaltningen ställdes inför från och med hösten 2015 och framåt med mottagande av flyktingfamiljer och ensamkommande barn. Inom flyktingområdet har dock EU direkt rättslig påverkan. Ett exempel på detta är det så kallade Mottagardirektivet. I EU:s mottagardirektiv fastställs miniminormer för mottagandet av asylsökande i medlemsstaterna samt regler för bosättning, skolgång, arbete och sjukvård.

EU har en ny upphandlingslagstiftning sedan år 2016 vilken har förenklat möjligheterna att ställa sociala krav och arbeta med sociala klausuler i stadens upphandlingar. Stadens arbete med sociala klausuler drivs inom arbetsmarknadsnämndens verksamhet, här bör utbildningsförvaltningen hitta nära samverkansformer med arbetsmarknadsförvaltningen för att bevaka policyutvecklingen och positionera utbildningsnämndens erfarenheter på EU-nivå.

Inom arbetsmarknadsområdet arbetar EU också med rekommendationer inom vissa prioriterade områden. Ett sådant exempel är ministerrådets rekommendation om en Ungdomsgaranti. Rekommendationen är inte rättsligt bindande men bör ändå ses som en tyngre form av uppmaning till medlemsländerna. Ungdomsgarantin syftar till att säkerställa att alla unga under 25 år inom en period av fyra månader efter att de blivit arbetslösa eller avslutat sin formella utbildning får ett högkvalitativt erbjudande om sysselsättning, vidareutbildning, lärlingsutbildning eller praktik.

Vägledande principer för förvaltningens EU-policyarbete

Staden har som tidigare nämnts definierat tre grundläggande principer:

- verka för att beslut fattas så nära medborgarna som möjligt
- verka för ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart EU.
- verka för att EU:s politik är väl avvägd och väl underbyggd

När det gäller den första principen ligger det i förvaltningens intresse att utbildningspolitiken förblir ett kommunalt och nationellt ansvar. Det är också väsentligt att verka för att *The Social Pillar of Social Rights* har ägarskap på alla styrnivåer. Många av de områden som omfattas av den sociala pelaren ligger inom stadens/kommunens kompetensområde i Sverige. Den andra principen om att delta i utvecklingen av ett socialt hållbart EU är viktig ur ett medmänskligt perspektiv, men också för att den sociala situationen i andra länder påverkar den faktiska sociala utsattheten i staden. Det har under senare år blivit tydligt i ett EU där utsatta grupper rör sig mellan länder i större utsträckning. När det gäller den tredje principen är det viktigt att förvaltningen bidrar till väl underbyggda beslut när tillfälle ges genom att besvara förfrågningar och remisser. Här är en tät samverkan med framförallt arbetsmarknads- och socialförvaltningen viktig eftersom förvaltningarna i vissa fall har gemensamma frågor att hantera.

Strategi för att få genomslag för EU-policyarbetet

Förvaltningen kommer arbeta strategiskt enligt nämnda principer och med de frågor som är relevanta inom utbildningsområdet. Sveriges Kommuner och Landsting är en kanal som går att använda i det europeiska policyarbetet liksom Stockholmsregionens Europakontor. Den mest prioriterade samarbetsorganisationen är dock EUROCITIES och dess sociala forum (Social Affairs Forum). Förvaltningen ska fortsätta att delta i några av forumets arbetsgrupper, besvara frågeformulär i kartläggningar, samt delta vid årliga forummöten.

EUROCITIES samlar drygt 130 stora europeiska städer.

Organisationens målsättning är att bidra till erfarenhetsutbyte mellan städerna, bidra med kunskap om EU och bedriva lobbying gentemot EU-institutioner.

Förvaltningen menar att det är viktigt att bedriva ett aktivt EU-policyarbete för att påverka policyinriktningen på utbildningsområdet i Europa. Följande konkreta aktiviteter är aktuella för förvaltningens EU-engagemang:

- I prioriterade frågor delta i konferenser och aktiviteter inom EU-samarbetet
- Delta i EU-projekt som bidrar till verksamhetsutveckling
- Delta i EUROCITIES-nätverket och specifika nätverk inom EUROCITIES för kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyte.
- Bevaka initiativ och satsningar från EU samt fånga upp goda exempel från andra EU-länder inom förvaltningens verksamhetsområde.

Aktiviteter ovan kommer vara ett sätt att från lokal nivå kunna påverka policy på nationell- och europeisk nivå.

Det finns också ett behov av att få spridning för EU-policyarbetet bland fler funktioner och professioner internt i förvaltningen. Det kan behövas mer kunskap om EU-arbetet. För att väcka intresse och få en koppling till verksamhetsnytta bör informationstillfällen fokusera på förvaltningens verksamhetsområden i en europeisk kontext snarare än allmän EU-information. Exempelvis utbyte för studerande och personal, utbildningsinitiativ och samarbeten med andra utbildningsanordnare, allt i en EU-kontext.